

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport

Številka: 001-08-2/2021/4
Ljubljana, 10. 2. 2022

EPA 2382-VIII

Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport je na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US in 21/13 - ZFDO-F in 81/18-odl. US) ter 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20 in 123/20) sprejela naslednje

M n e n j e

k Predlogu resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029 (ReNPK22–29)

Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport je na 52. seji 10. 2. 2022 obravnavala Predlog resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029 (ReNPK22–29), ki ga je v obravnavo v Državni zbor predložila Vlada.

Komisija predlog resolucije **podpira**.

Predlog resolucije temelji na analizi preteklih dosežkov slovenske kulture ob razumevanju potreb sedanosti, vključujoč otežene pogoje za delovanje kulturnega sektorja zaradi epidemije covid-19, in razvojnih potencialov kulture za prihodnost. Kultura je pomemben razvojni dejavnik in tesno povezana z drugimi sektorji s ciljem sooblikovanja inventivne, povezane, trajnostno usmerjene, kulturno ozaveščene družbe za uresničitev ustvarjalnih, inovacijskih, ekonomskih in družbenih potencialov tega področja. Prednostni cilji NPK 2022–2029 so: okrepitev vloge kulture kot povezovalne in združevalne sile v javnem življenju, še posebej pri oblikovanju slovenske narodne identitete, utrjevanju državotvorne zavesti, družbene etike, dialoga, medsebojnega spoštovanja ne glede na spol, generacijske in socialne razlike ter politično pripadnost; zagotoviti kulturni pluralizem, svobodo izražanja in enake možnosti za ustvarjanje ter za kulturno raznolikost ob vzpostavljanju enakih možnosti ne glede na spol, starost, socialni položaj ali druge danosti, skrb za slovenski jezik in krepitev vloge in pomen slovenskega jezika znotraj enotnega slovenskega kulturnega prostora in v mednarodnem okolju, vključno s skrbjo za jezik in kulturo Slovencev v zamejstvu in po svetu; skrb za ohranjanje in razvijanje kulturne identitete avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti, romske skupnosti, pripadnic in pripadnikov etničnih skupin ter krepitev podpore za izvajanje in promocijo kulturnih dejavnosti pripadnikov ranljivih skupin; medresorsko povezovanje kulture, še posebej z gospodarstvom, turizmom, izobraževanjem, socialo in družino ter prisotnost kulturnih vsebin znotraj politik drugih resorjev; vzpostavitev vzdržnega,

učinkovitega, stabilnega in transparentnega sistema financiranja kulture, vključno z možnostmi za ustrezno oblikovano in učinkovito davčno okolje, ki bo spodbujalo tudi zasebna vlaganja v kulturo; upoštevati trenutno situacijo in razvojne perspektive na področju kulturnega sektorja ter vzpostaviti pogoje za njegovo prilagodljivost na spremembe in razvoj z zmanjševanjem administrativnih ovir, izobraževanjem in usposabljanjem; pospešitev digitalizacije, uvajanje novih tehnologij in sodobnih pristopov na področju kulture in organizacije kulturnega sektorja; posodobitev in izgradnja nujne javne kulturne infrastrukture; zaščita in promocija slovenske kulturne dediščine, vključno s prizadevanji za ohranjanje naravnega okolja in kulturne krajine; okrepitev vključenosti prebivalstva v kulturno dogajanje, razvoj ljubiteljske kulture in zagotovitev kulturno-umetnostne vzgoje kot vseživljenjskega učenja; razvoj kulturne zavesti in izražanja pri otrocih in mladih; decentraliziranje slovenskega kulturnega prostora in povečanje dostopnosti kulture na celotnem ozemlju Republike Slovenije in širše znotraj slovenskega kulturnega prostora; večja zastopanost kulture na regionalni in lokalni ravni; okrepitev navzočnosti kulturnih vsebin v medijih in refleksije kulturnih in umetniških dosežkov v Sloveniji in tujini; krepitev mednarodne promocije slovenske kulture in umetnosti ter večja prepoznavnost Slovenije in njene kulturno-umetniške dejavnosti v mednarodnem okolju.

Prednostni razvojni cilji po posameznih področjih znotraj kulturnega sektorja zahtevajo zakonodajno prenavo, zlasti na področju zaposlovanja v kulturi, pri opredeljevanju razmerij financiranja javnih zavodov, katerih ustanoviteljice so lokalne skupnosti, na področju medijske zakonodaje, finančnih olajšav v primeru vlaganj v kulturo in vzpostavitve skladov za dodatna sredstva, namenjena kulturi. Na področju varstva kulturne dediščine so predvidene prilagoditve zakonskih določb glede razpolaganja in upravljanja kulturnih spomenikov, delovanja službe za premično dediščino in muzeje. Resolucija opredeljuje skrb za ohranitev jedrnih dejavnosti na področju knjigotrštva, financiranje filma, knjige, vizualnih, glasbenih in intermedijskih umetnosti; možnosti in učinke morebitnega zmanjšanja davka na dodano vrednost na višino 5 % za področje vizualnih umetnosti - kot velja za področje knjige. Posebna skrb je namenjena ohranjanju kulturne dediščine in njeni revitalizaciji s kulturnimi programi in vsebinami v skupnem slovenskem kulturnem prostoru.

Komisija se je seznanila s stališčem Nacionalnega sveta za kulturo, ki se je na dokument odzval med javno razpravo, večino njihovih pripomb je bilo upoštevanih, ostale pa so povezane s podrobnejšo vsebino v akcijskem načrtu, ki ga bo sprejela Vlada. V svetu so tako obravnavali predvsem spremembe delovno-pravne zakonodaje (upokojevanje baletnikov, položaj tehničnih poklicev), pomen festivalne dejavnosti, tesnejše sodelovanje med kulturo in turizmom, pomen skrbi za slovenski jezik v digitalnem okolju, predlagali so 5 % davek na vsa umetniška dela, ne samo na knjigo, spodbude za pokroviteljstva in donatorstva v kulturi ter posodabljanje mehanizmov pri pripravi programskih in projektnih razpisov v kulturi. V splošnem so z razpravo želeli prispevati k boljšemu delovanju javnih zavodov in nevladnega sektorja ter boljšemu položaju samozaposlenih v kulturi. V svetu so opozorili na pomen čimprejšnjega sprejetja akcijskega načrta s konkretnimi cilji oziroma ukrepi, ki so pomemben instrument za spremljanje učinkovitosti uresničevanja nacionalnega programa. Nov akcijski načrt je še toliko bolj pomemben zaradi epidemioloških razmer zaradi pojava covid-19, saj so bile javne kulturne dejavnosti močno okrnjene, kulturne ustanove pa dalj časa zaprte za obiskovalce. Tako stanje negativno vpliva na delovanje tako javnih kulturnih zavodov kot nevladnih organizacij in še posebej na

samozaposlene. Svet tudi predlaga, da bi bila tudi za akcijski načrt omogočena javna razprava, saj bi bil tak dokument bolj verodostojen. Pričakuje, da bo akcijski načrt podrobneje določil finančni obseg napovedanih ukrepov, pri tem opozarja na dolgotrajnost začetka prenove SNG Drame in Prirodoslovnega muzeja. Svet v postcovidnem obdobju pričakuje okrevanje tako gospodarstva kot tudi kulturnega sektorja.

Komisija se je seznanila z ugotovitvami Društva Asociacija, in sicer da se besedilo predloga resolucije bistveno ne razlikuje od besedila dokumenta, danega v javno razpravo in da so še vedno nenaslovljena nekatera bistvena vprašanja. V društvu izpostavljajo na več kot desetletno kontinuiteto imenovanja delovnih skupin v okviru pristojnega ministrstva za trajni dialog z nevladnimi organizacijami in samozaposlenimi v kulturi – kljub pozivom ministru za kulturo skupini nista bili imenovani. Posledica tega je, da nacionalni program v številnem delu samozaposlene in poklicni nevladni sektor v kulturi obravnava neustrezno. V društvu celo zaznavajo namero za zmanjšanje samozaposlenih in nevladnih organizacij v kulturi, zlasti tistih v javnem interesu. Izpostavljajo, da bi se moral program v okviru poudarjanja pomena kulture za krepitev nacionalne identitete osredotočiti tudi na druge številne pozitivne vidike, ki jih kultura vnaša v skupni prostor, kot npr. ustvarjalnost, inovativnost, vpliv na zdravje, prispevanje h gospodarskim kazalnikom. Predlog nacionalnega programa za kulturo tudi nakazuje na njegovo neučinkovito oblikovanje, saj zainteresirana javnost ne more vplivati na vsebino akcijskega načrta, ki je bistven pri uresničevanju strateškega dokumenta. Širši družbeni konsenz je tako pri tem onemogočen. Dokument bi moral obenem konkretnije določiti pogoje, na podlagi katerih bi bili doseženi načrtani strateški cilji. V društvu menijo, da bi moral nacionalni program vsebovati progresivno povečevanje finančnih sredstev iz proračuna Republike Slovenije, namenjenih nevladnim organizacijam in samozaposlenim. Tudi glede izgradnje javne infrastrukture nevladni kulturni sektor ostaja na obrobju investicij. Opozarjajo tudi na pavšalno in preveč enostavno delitev izvajalcev vsebin, ki so v javnem interesu v kulturi, na javni in zasebni sektor, kamor naj bi spadali tudi samozaposleni in nevladne organizacije v kulturi – neprimerno je poslovne subjekte, ki so ustanovljeni tudi za ustvarjanje dobička, enačiti z nevladnimi organizacijami, ki celoten presežek sredstev vračajo nazaj v svoje poslanstvo, kar je veliko bližje delovanju javnih kulturnih zavodov; enako neprimerno je enačiti samostojne podjetnike s samozaposlenimi v kulturi. V društvu zato predlagajo, da se poglavje Izvajalci posameznih nalog javne službe podpoglavje Zasebni sektor nadomesti s poglavjema Nevladni sektor in Samozaposleni v kulturi in gospodarstvu. Društvo za nevladni sektor predlaga več ukrepov, kot so digitalizacija in poenostavitev prijav na razpise, administrativna razbremenitev, krepitev zmogljivosti, kontinuiran dialog z odločevalci – skupina za trajni dialog s samozaposlenimi in nevladnimi organizacijami v kulturi, vzpostavitev karijerne dinamike, ureditev bolniškega nadomestila za samozaposlene v kulturi, vzpostavitev večstopenjskega cenzusa, povečanje sredstev za samozaposlene in nevladne organizacije v kulturi, za razvoj občinstva. Društvo tudi ugotavlja, da so samozaposleni v kulturi in nevladne organizacije premalo vključene v razvojne cilje – programi in projekti, ki jih izvajajo nevladne organizacije in samozaposleni v kulturi, so prav tako v javnem interesu. Predlagajo, da se med posebna področja v poglavju Razvojni cilji po področjih kulture uvrsti tudi poklicne nevladne organizacije. V nacionalni program bi bilo treba kot strateški cilj vključiti tudi zagotavljanje enakosti spolov.

* * *

Komisija ugotavlja, da Slovenija nedopustno zamuja z novim nacionalnim programom za kulturo, saj se je prejšnji iztekel že leta 2017, zato tudi ni bil sprejet nov akcijski načrt s finančno ovrednotenimi ukrepi, kar posledično negativno vpliva na položaj kulturnega sektorja, še zlasti zaradi aktualnih pandemičnih razmer oz. omejitev.

Komisija podpira nacionalni program za kulturo in izpostavlja čim hitrejšo sprejetje akcijskega načrta, ne glede na bližajoče se volitve, s pomočjo katerega bodo učinkovito realizirani strateški cilji, zapisani v resoluciji. Komisija podpira prizadevanje kulturnega sektorja, da bi tudi deležniki s področja kulture lahko sodelovali pri oblikovanju akcijskega načrta, ki ga sicer sprejema Vlada.

Komisija poudarja nujnost povečanja proračunskih sredstev za kulturo tako pri investicijah v obnovo infrastrukture, digitalizacijo in uvajanje novih tehnologij kot pri vlaganju v kadre, vsebine in v podporo različnega organiziranja kulturnih dejavnosti – nevladni sektor in samozaposleni v kulturi pomembno prispevajo k raznolikosti kulturnega delovanja v Sloveniji tako na nacionalni kot na lokalni ravni, ki ga na mnogo področjih uspešno tudi nadgrajujejo in s tem bogatijo nacionalno identiteto. Komisija pričakuje, da napovedana dodatna sredstva v Načrtu za okrevanje in odpornost v višini 86,9 milijona evrov in načrtovani progresivni državni proračun v kombinaciji s finančno perspektivo EU za obdobje 2021–2027 pomenijo ustrezen obseg sredstev za učinkovito uresničitev zastavljenih ciljev na področju kulture.

Komisija poudarja, da morajo biti cilji v nacionalnem programu in izvedbeni ukrepi v akcijskem načrtu opredeljeni tako, da bodo omogočili varovanje in podporo nevladnega sektorja v kulturi ter zagotovili nadaljnji razvoj dejavnosti različnih kulturnih društev. Raznolikost mreže kulturniškega delovanja – institucionalnega in društvenega – je namreč kapital, ki se npr. z različnim povezovanjem v gospodarske dejavnosti večkratno obrestuje in omogoča inovativne presežke. Komisija izpostavlja, da razvojno naravnano vlaganje v kulturo pravzaprav izraža tudi sposobnost družbe kot celote do samorefleksije, zato je strateška kulturna politika tudi eden od temeljev za celovit razvoj države.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Branimir Štrukelj.

Predsednik
Branimir Štrukelj, l.r.